

عنوان مقاله

عوامل خود مدیریتی مدیران استراتژیک با رویکرد ارتقاء توان آینده نگری مدیران در قرآن

نویسندگان

دکتر غلامرضا توکلی* و اعظم تحری النجارقى

مقدمه

یکی از رویکردهای استراتژیک، رویکرد پیش نگر است. در این رویکرد، استراتژیست ها آینده را با الهام از بینش خود و روندهای موجود پیش بینی کرده و با این امید که در زمان بروز ”فرصت بالقوه“ برای بهره برداری آن مهیا باشند، در جهت دستیابی به ”قابلیت های“ مورد نیاز آینده سرمایه گذاری می کنند. در الگوی عناصر تفکر استراتژیک(چین لیدکا) ، ما نیازمند احساسی هستیم که پیوستگی ما با گذشته را حفظ کند و ما را از زمان حال به سمت آینده متوجه سازد. فقط بدین ترتیب است که در زمان حال احساس کنترل بر تغییرات را خواهیم داشت. گذشته ، حال و آینده از هم جدا نیستند .موفقیت های امروز حاصل توانمندی های دیروز است و برای موفقیت در آینده نیز باید امروز پایه گذاری کرد .ما به جز آینده چیزی نداریم .در تفکر استراتژیک در مورد آینده اندیشیده می شود. اما چالش اصلی، ناشناخته بودن آینده است.

انسان، در تکاپوست که آنچه برایش واقع می‌شود، همان آینده‌ای باشد که تحقق آن را آرزو دارد، آینده تصویری خود را با آینده حقیقی خویش یکسان نماید. آینده‌ای که انسان‌ها به تحقق آن تمایل دارند در یک مفهوم با یکدیگر مشترک می‌گردد، انسان‌ها در آینده خود، به دنبال برطرف شدن نیازها و ارضای گرایش‌های خود هستند.

قرآن کریم منبع بیکران وحی الهی است که برای هدایت از جانب پروردگار متعال نازل گردیده است .هر آنچه موجب هدایت آدمی است در آن موجود بوده و موانع رسیدن به غایت در نظر گرفته شده برای او و چگونگی رفع آن به تفصیل تبیین شده است. در صورتی که انسان خداپرست، خود را در مسیر تابش انوار آیات قرآن قرار دهد، میتواند در مسیر هدایت پروردگار خویش قرار گیرد. قرآن کریم برای مؤمنین، شفائی است که موجب نجاتشان از سقوط به پرتگاه گمراهی است و با جهت دادن به توان‌ها، ادراکات، باورها، صفات، گرایشات و رفتارها مسیر آرامش و امنیت را هموار می‌سازد. با این اوصاف سختی در کسی که راه و رسم زندگی خود را از قرآن بیاموزد راه ندارد.

مقاله حاضر در حوزه مطالعات مدیریت استراتژیک و روانشناسی اسلامی بیان میکند، روش‌های مختلفی برای کشف معنا در این حوزه وجود دارد. موضوعات مورد بررسی مانند توان آینده‌نگری یک مدیر استراتژیک را به صورت مستقیم و روشمند از متن آیات قرآن و روایات به صورت خالص دست آورده.

روش

در مقاله حاضر با استفاده از روش پژوهش کیفی و بالاحص بهره‌مندی از تکنیک نظریه داده محور، عوامل مدیریت استراتژیک و آینده‌نگری از منظر قرآن با رویکرد ارتقاء توان استراتژیک مدیران استخراج و تحلیل می‌شوند.

یافته‌ها و نتایج

موارد ذیل به مدیران استراتژیک در جهت ارتقاء توان آینده نگری کمک می‌کنند: اهمیت توجه به زمان آینده برای شناخت نیازها و رفع نواقص انتخاب مقصد نیک برنامه ریزی داشتن در نظر گرفتن مقصد مشخص با توجه به معیار و شاخص در نظر داشتن امتداد زمان یک واقعه از گذشته به حال و آینده، با توجه به مقصد توجه به بستر تحقق مقصد تعیین شده توجه به خواست، اراده و صفات الهی به عنوان تنها فاعل هستی توجه به نعمت‌های الهی متناسب با مقصد توجه به نقش خود در تحقق آنچه در آینده انتظار می‌رود توجه به نقش نزدیکان و هم‌مسلمان در تحقق آنچه در آینده انتظار می‌رود دانستن شیوه های آینده پژوهی منجر می‌شوند مدیر استراتژیک توانایی‌های ذیل را تقویت یا کسب نماید: افزایش قدرت انتخاب افزایش قدرت تحلیل آینده در مواجهه با حالات متعدد افزایش سرعت در تصمیم‌گیری و انجام اعمال مطالعه آینده با نگاه به گذشته (عبرت گرفتن یا کسب تجربه از اتفاقات گذشته) داشتن برنامه داشتن چشم انداز داشتن نقشه جامع دانستن شیوه‌های آینده‌نگری منجر می‌شوند مدیر استراتژیک توانایی‌های ذیل را تقویت یا کسب نماید: اهتمام در اصلاح نفس و تدارک زمینه‌های درونی تحلیل درست مشاهدات تقویت عزم در استمرار راه حق کمترین اتکاء به دیگران در ذهن و عمل برخورد با آینده از موضع اقتدار توجه به عوامل آسیب‌زننده به آینده توجه به عوامل سعادت‌بخش قطعی کنترل آرزوهای دست نیافتنی استفاده از تجربه دیگران و در نهایت دانستن همه این موارد منجر می‌شوند مدیر استراتژیک توانایی‌های ذیل را تقویت یا کسب نماید: برنامه‌ریزی و دوراندیشی برخورداری از نعمت دعا به درگاه ربوبی (تلاش برای رسیدن به اهداف) بهره‌مندی از استغفار برای رفع و دفع موانع محیطی و درونی (تلاش برای جبران کاستی ها و نواقص) امیدوار بودن داشتن پیش‌بینی درست از وقایع برخورداری از صفت فراست و کیاست

بحث و نتیجه گیری

دلایل اهمیت توجه به آینده.

انواع آینده (از حیث تحقق. از حیث احتمال وقوع. از حیث غایت خلقت)

مولفه های آینده پژوهی. آینده نگری و آینده شناسی.

اصول و شیوه های آینده پژوهی. آینده نگری و آینده شناسی.

سی و سه اصل توجه به آینده.

شیوه های آینده پژوهی.(بالا بردن قدرت انتخاب. بالا بردن قدرت تحلیل آینده درمواجهه با حالات

متعدد. افزایش سرعت در تصمیم گیری و انجام اعمال. مطالعه آینده با نگاه به گذشته. داشتن برنامه.

داشتن چشم انداز. داشتن نقشه جامع)

شیوه های آینده شناسی.

شیوه های آینده نگری.

در نهایت داشتن تدبر و برنامه ریزی و دوراندیشی.

درخواست استغفار از خداوند جهت رفع نواقص دورنی و بیرونی

منابع

- قرآن کریم
اصول کافی، محمدبن یعقوب کلینی، ترجمه مصطفوی، تهران، کتاب فروشی علمیه اسلامی، بی تا.
اصول و شیوه‌های مدیریت و برنامه‌ریزی در زندگی، احمد رضا اخوت و سارا شهید زاده، قم، کتاب فردا، ۱۳۹۰ ش.
الامالی المفید، شیخ محمدنعمان مفید، قم، کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۲ ق.
بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، محمد باقر مجلسی، تهران، اسلامی، بی تا.
التحقیق فی کلمات قرآن الکریم، سید حسن مصطفوی، تهران، مؤسسه طبع و نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۱ ش.
تدبر چیستی چرایی چگونگی، احمدرضا اخوت و مریم قاسمی، قم، کتاب فردا، ۱۳۹۰ ش
ترجمه تفسیر المیزان، سید محمدحسین طباطبایی، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴ ش.
تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، عبد الواحد تمیمی آمدی، قم، دفتر تبلیغات، ۱۳۶۶ ش.
تفسیر کنزالذائق و بحر الفرائب، محمد بن محمدرضا قمی مشهدی، بی‌جا، سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸ ش.
تقدیر و تدبیر، احمد رضا اخوت، انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیهم السلام، دانشگاه تهران، ۱۳۹۴ ش.
الحیاء، اخوان حکیمی و احمد آرام، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۰ ش.
قاموس قرآن، سید علی اکبر قرشی، تهران، دار الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۱ ش.
نهج البلاغه، سیدرضی، ترجمه سید جعفر شهیدی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۸ ش.
نهج البلاغه، سیدرضی، ترجمه وتعلیق محمد دشتی، قم، انتشارات مشهور، ۱۳۷۹ ش.
درمان افسردگی از منظر قرآن و روایات، بهرامی احسان، هادی. و احمدرضا اخوت، و فاطمه فیاض (۱۳۹۴). تهران: انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیهم السلام.
روش‌های پژوهش در علوم اجتماعی، فرانکوئورد دیوید، نجمیاس چاوا(۱۳۸۱). مترجمان:فاضل لاریجانی و رضا فاضلی، تهران :انتشارات سروش.
موانع اجتماعی تفکر در الگوی اسلامی پیشرفت بر اساس نظریه پردازی داده محور از قرآن، ربانی خوراسگانی، علی. و علی نقی ایازی،۱۳۹۳. نشریه جامعه شناسی کاربردی دانشگاه اصفهان، دوره ۲۵، شماره ۲
درآمدی بر تحقیق کیفی ، اووه. فلیک . (۱۳۸۷) . ترجمه: هادی جلیلی، تهران: نشر نی.
کمیت و کیفیت در تحقیقات اجتماعی، آلن براومن، ترجمه هاشم آقابیک‌بوری، ۱۳۸۹، تهران :جامعه شناسان.
ساختار برنامه ریزی، احمدرضا اخوت،۱۳۹۶، تهران: انتشارات قرآن و اهل بیت نبوت علیهم السلام.
Hildenbrand, Bruno. (۲۰۰۴) *Anselm Strauss*, In Uwe Flick, Ernst von Kardorff and Ines Steinke (Eds.) *A companion to Qualitative Research*, London: sage

